Растителна защита

електронно списание за растителна защита
семена, торове и земеделие
ISSN 2815-522X

Контрол на листните патогени при пшеницата през периода вретенене – изкласяване

Автор(и): проф. д-р Иван Киряков, Добруджански земеделски институт в гр. Ген. Тошево
Дата: 02.05.2019 *Брой:* 5/2019

През сезон 2018/2019 културата се развива в екстремни климатични условия, фитосанитарната среда е силно динамична, крие изненади, формулира опасности. В тази сложна обстановка качествената растителна защита е единствено сигурният инструмент за управление на риска, лимитиращ фактор за бъдещия добив.

Разпространението и развитието на листните патогени при обикновената пшеница е тясно свързано с три основни фактора - чувствителността на сорта, висока вирулентност и агресивност в популациите на патогените и подходящи климатични условия. Оптималното съчетаване на тези фактори е предпоставка за епифитотийното развитие на листните заболявания при тази култура.

Наличието на първична инфекция в посевите е изходна точка при определяне стратегията за химична защита. При заболявания като кафява ръжда (*Puccinia triticina*) и брашнеста мана (*Blumeria graminis*) есенната инфекция има несъществена роля за развитието на тези болести през пролетта ***поради пренасянето им с въздушните течения на големи разстояния.*** Следователно дори и през есента да е нямало инфекция от тези болести в посевите, то заразата може да бъде пренесена от

други райони с благоприятни условия за развитието и съхраняване на техните патогени. Разбира се, наличието на кафява ръжда и брашнеста мана в посевите рано напролет създава условия за по-ранното им развитие при наличието на благоприятни условия. Топлата и безснежна зима на реколтната 2018/2019 г. създаде условия за запазване на кафявата ръжда в посевите, но екстремното засушаване през периода февруари – март на 2019 г. в много райони на страната доведе до загиване на нападнатите листа, а това от своя страна намали драстично количеството на първичния инокулум, тъй като патогенът е облигатен и може да се съхранява само върху живи тъкани.

Екстремното засушаване, а и редките посеви, повлияха негативно и върху съхраняването на брашнестата мана в посевите, тъй като и този патоген е облигатен и изисква запазване жизнеността на нападнатите органи. Падналите през април дъждове и навлизането на посевите във фаза вретенене създава рискове от проявата и развитието на тези болести, както и на жълтата ръжда (*Puccinia striformis* f.sp. *tritici*).

Препоръчително е земеделските производители да наблюдават периодично посевите за поява на първична инфекция от ръжди и брашната мана и при окриването й да пристъпят към химична защита. Важно е да се знае, че причинителите на ръждите са полициклични патогени, т.е. за масовото им развитие е необходимо да протичат няколко цикъла на патогените, които в зависимост от климатичните условия могат да са с продължителност 8-10 дни за кафявата ръжда (при температура 18-20°C) и 12-14 дни за жълтата (при температура 14-16°C) - за всеки един цикъл.

Изхождайки от факта, че класът, флаговият лист и двата листа под него осигуряват над 95% от добива при пшеницата аргументът, че при евентуално изчакване появата на първична инфекция в посевите би довело до масово поражение е неоправдан. ***В много случаи превантивното третиране, преди поява на първична инфекция, води до намаляване ефикасността на препаратите поради понижаване на тяхното действие към момента на поява на инфекция.***

При ранния листен пригор (септориоза) (*Zymoseptoria tritic*i) и жълто-кафявите листни петна (*Pyrenophora tritici-repentis*) първичната инфекция е от съществено значение за тяхното развитие и разпространение. Причинителите на тези заболявания са псевдотецийни гъбни патогени имащи способността да се съхраняват в загиналите растителни тъкани и растителните остатъци, и при благоприятни условия да реализират голямо количество спори. Нещо повече, причинителят на ранния листен пригор се развива в температурни граници от 0 до 25 ^{o}C, като в зависимост от температурата скритият (инкубационния) период е 15-25 дни. ***Следователно превантивното третиране в началото на вретенене, при наличие на инфекция, през есента е препоръчително!*** Екстремното засушаване до началото на април 2019 г. и загиването на розетъчните листа прави трудно откриваеми симптомите на това заболяване, но способности на патогена да формира псевдотеции създава реална опасност от неговото разпространение и развитие.

През реколтната 2018/2019 г. сме свидетели на екстремни условия за развитието на обикновената зимна пшеница. Базирайки се на оскъдното количество валежи през периода октомври – март и липсата на снежна покривка в много райони на страната, спокойно можем да говорим за ***зимно засушаване***. Успоредно с това навлизането на посевите във фаза вретенене, съчетано с ниски температури, е предпоставка за проявата на т.нар. физиологични листни петна. Физиологичните листни петна са резултат от резки промени в температурите, които в съчетание с по-ниска почвена влажност водят до появата на хлоротични или тъмнокафяви петна, а по-късно и до некротизиране на тъканите в тях. ***Тези симптоми наподобяват симптомите на ранния листен пригор и на жълто-кафявите листни петна.*** За разлика от физиологичните листни петна в петната, причинени от ранния листен пригор, се наблюдават черни точки (пикнидиите на гъбата), а при жълто-кафявото петносване в центъра на петното се наблюдава тъмна точка, резултат от спороношение на

гъбата. Правя това пояснение, тъй като много земеделски производители могат да наблюдават сходна симптомология дори и в посеви, в които са приложели фунгициди за контрол на ранния листен пригор.